

Ministerie van Olie, Gas en Milieu

Landelijk Perceptieonderzoek Suriname 3.0

Visies, verwachtingen en prioriteiten van de Surinaamse bevolking
richting 2050

31 juli 2026

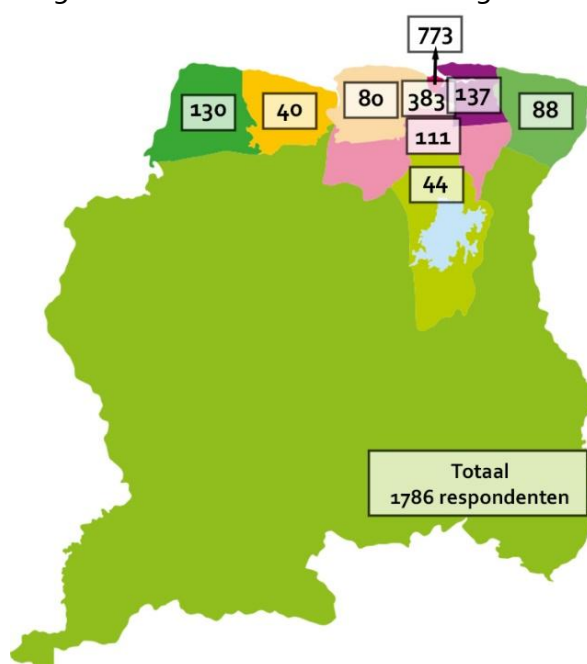
Jaïr Schalkwijk Msc.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
1. Introductie	2
2. Data-analyse	3
2.1 Demografische gegevens	3
2.2 Informatiebronnen	4
2.3 Toekomstverwachtingen en economische prioriteiten	5
2.4 Risico's, bestuur en natuurlijke rijkdommen	8
2.5 Menselijk kapitaal en toekomstkeuzes	12
3. Conclusie	19
Bijlage 1. Planning en realisatie veldwerk	21
Bijlage 2. Vragenlijst Suriname 3.0	29
Bijlage 3. Grafische weergave van de onderzoeksresultaten Suriname 3.0	33

1. Introductie

In de periode van 25 juni tot en met 21 juli 2026 heeft onderzoeksbureau NIKOS een landelijk perceptieonderzoek uitgevoerd naar de verwachtingen van Surinamers over de toekomst van het land. Het onderzoek is uitgevoerd op basis van een aselechte steekproef uit het bestand van stemgerechtigden voor de verkiezingen van 2025. In totaal hebben 1.786 respondenten aan het onderzoek deelgenomen. Het veldwerk is uitgevoerd in 49 ressorten binnen negen districten van Suriname (zie *bijlage 1*). Alleen Sipaliwini is niet meegenomen, omdat het realiseren van een representatieve steekproef daar vanwege de beperkte bereikbaarheid en de grote afstanden tussen bewoonde gebieden aanzienlijk meer middelen en inspanning zou vereisen. Alle deelnemers zijn Surinamers van 18 jaar of ouder. Door de gehanteerde steekproefmethode geven de resultaten een representatief beeld van de opvattingen en verwachtingen van de Surinaamse bevolking over de toekomst van het land.

Figuur 1. Het aantal respondenten per district

De vragenlijst bestond uit 17 hoofdvragen (zie *bijlage 2*) en behandelde demografische kenmerken, sociaaleconomische omstandigheden, verwachtingen over de toekomst van Suriname, prioriteiten voor economische ontwikkeling, kansen en risico's voor het land, vertrouwen in het beheer van toekomstige olie- en gasinkomsten, opvattingen over verschillende toekomstgerichte stellingen, mediagebruik en een open vraag waarin respondenten advies konden geven aan de leiders van Suriname. In dit rapport worden de resultaten thematisch gepresenteerd en, waar relevant, uitgesplitst naar demografische kenmerken, zoals leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, etniciteit en woongebied.

2. Data-analyse

2.1 Demografische gegevens

Van de respondenten was 46% man en 54% vrouw. De gemiddelde leeftijd bedroeg 46 jaar. De grootste leeftijdsgroep bestond uit respondenten jonger dan 40 jaar (40%), gevolgd door personen van 40 tot en met 59 jaar (35%). Respondenten van 60 jaar en ouder vertegenwoordigden 25% van het totaal en waren daarmee oververtegenwoordigd in de steekproef. Het opleidingsniveau was overwegend middelbaar: 41% had voortgezet onderwijs op juniorenniveau (VOJ) gevolgd, 24% voortgezet onderwijs op seniorenniveau (VOS) en 17% hoger onderwijs¹.

De etnische samenstelling weerspiegelt in grote lijnen de Surinaamse samenleving², met uitzondering van de Marrons, die enigszins ondervertegenwoordigd zijn, omdat het district Sipaliwini, waar voornamelijk marrons wonen, niet is meegenomen in de steekproef. De grootste etnische groepen waren Hindostanen (28%), Creolen/Afro-Surinamers (19%), Marrons (18%), personen met een gemengde etnische achtergrond (17%) en Javanen (15%). De grootste groep respondenten was voltijds werkzaam (43%), voornamelijk in de private sector (36%) of bij de overheid (34%). Ongeveer 60% woonde in een huishouden van één tot vier personen. Slechts 18% beoordeelde de eigen financiële situatie als voldoende om van te leven. De geografische spreiding van de respondenten is weergegeven in bijlage 1.

Tabel 1: Demografische kenmerken van de respondenten

Demografische gegevens	
Geslacht 	46% Man 54% Vrouw
Leeftijd 	40% 18 – 39 jaar 35% 40 – 59 jaar 25% 60 jaar en ouder
Opleiding 	18% Geen of Basisonderwijs (GLO) 41% Voortgezet onderwijs op Juniorenniveau (MULO/LBO/VSO) 24% Voortgezet onderwijs op Seniorenniveau (AMTO/IMEAO/HAVO/PI/NATIN/VWO)

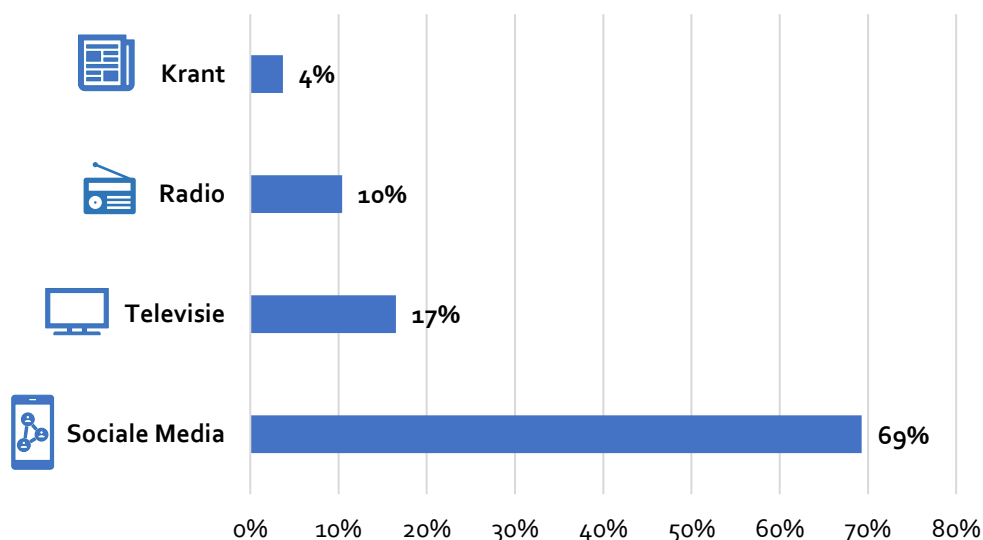
¹ Het opleidingsniveau is vastgesteld aan de hand van de vraag: 'Wat is uw hoogst genoten opleiding? (gevolgd, niet per se afgerond)'. Hierdoor zijn de resultaten niet rechtstreeks vergelijkbaar met de censusgegevens, waarin het hoogst afgeronde formele onderwijs wordt gemeten. Sno en Ganzeboom (2022) laten zien dat in Suriname een aanzienlijk deel van de bevolking de laatst gevolgde opleiding niet afrondt en dat het meenemen van zowel afgeronde als gedeeltelijk gevolgde opleidingen een betere meting van het opleidingsniveau oplevert dan uitsluitend het hoogst afgeronde niveau. Omdat dit onderzoek vooral verschillen in opvattingen en toekomstverwachtingen analyseert, is het hoogst gevolgde onderwijsniveau hiervoor relevanter dan uitsluitend het hoogst afgeronde niveau. Daarnaast laten de censusresultaten van 2004 en 2012 een lichte stijging van het opleidingsniveau zien. Het is daarom aannemelijk dat de onderwijsverdeling sinds de laatste census verder is veranderd (Schalkwijk, 2016). Zie ook Schalkwijk, J. (2016). Onderwijs in Suriname: Een analyse van de censusresultaten 2004 en 2012. In J. Menke (ed.), *Mozaïek van het Surinaamse volk: Volkstellingen in demografisch, economisch en sociaal perspectief*. Algemeen Bureau voor de Statistiek & Institute for Graduate Studies and Research.

Sno, T., & Ganzeboom, H. (2022, July 6–8). *Measuring level of education in Suriname, with special reference to incomplete qualifications: An optimal scaling approach* [Poster presentation]. European Consortium for Sociological Research Annual Conference, Amsterdam, the Netherlands.

² Menke, J (ed.) (2016). *Mozaïek van het Surinaamse Volk: Volkstellingen in demografisch, economisch en sociaal perspectief*. Paramaribo: Algemeen Bureau voor de Statistiek & Institute for Graduate Studies and Research.

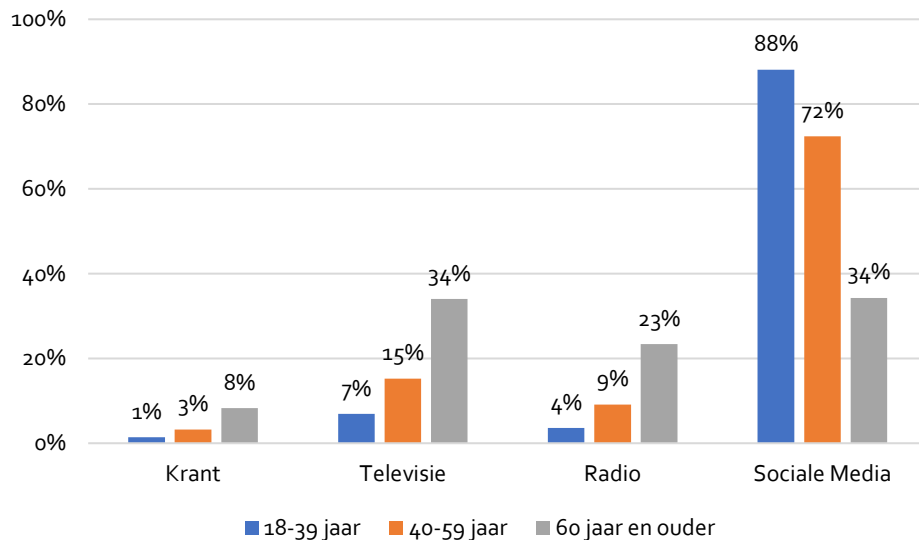
	17% Hoger onderwijs (HBO/ Universiteit)
Religie 	23% Hindoe 54% Christen 15% Islam 2% Ander 6% Geen religie
Etniciteit 	28% Hindostaan 19% Creool/Afro-Surinamer 18% Marron 15% Javaan 17% Gemengd 3% Anders
Werkstatus 	43% Voltijds 10% Deeltijds 13% Huisvrouw/man 17% Pensioen 5% Student 9% Werkloos 4% Anders
Werkgever 	36% Bedrijfsleven (private sector) 34% Overheid (publieke sector) 25% Eigen onderneming 5% Parastataal bedrijf (semi-overheid)
Huishouden 	61% Klein huishouden (1-4 personen) 39% Groot huishouden (≥5 personen)
Financiële situatie 	10% Het is moeilijk om het hoofd boven water te houden (soms geen eten of huishuur) 72% Het gaat moeizaam, maar het lukt nog wel 18% Ik heb voldoende om van te leven
Financiële situatie vgl. 5 jaar geleden	19% Beter geworden 38% Zelfde gebleven 43% Slechter geworden

2.2 Informatiebronnen

Figuur 2. Welk medium gebruikt u het meest?

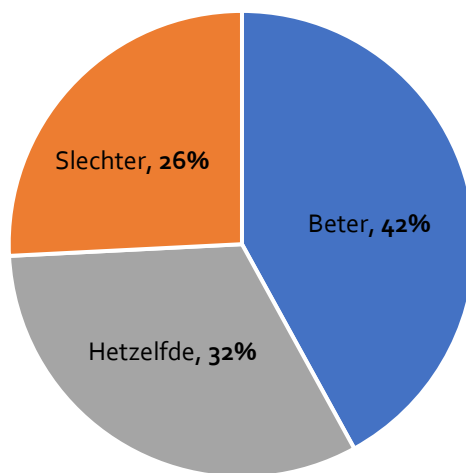
Op de vraag welk **medium** men het **meest gebruikt**, noemde ruim twee derde van de respondenten (69%) sociale media. Dit percentage is meer dan tweemaal zo hoog als het gebruik van radio, televisie en kranten samen (31%). Televisie was met 17% het op één na meest gebruikte medium, gevolgd door radio (10%) en kranten (4%). Tussen de leeftijdsgroepen bestaan echter duidelijke verschillen. Hoewel sociale media binnen alle leeftijdsgroepen worden gebruikt, is het gebruik onder jongeren veruit het hoogst. Respondenten van 60 jaar en ouder maken daarentegen relatief vaak gebruik van radio en televisie (zie *figuur 3*).

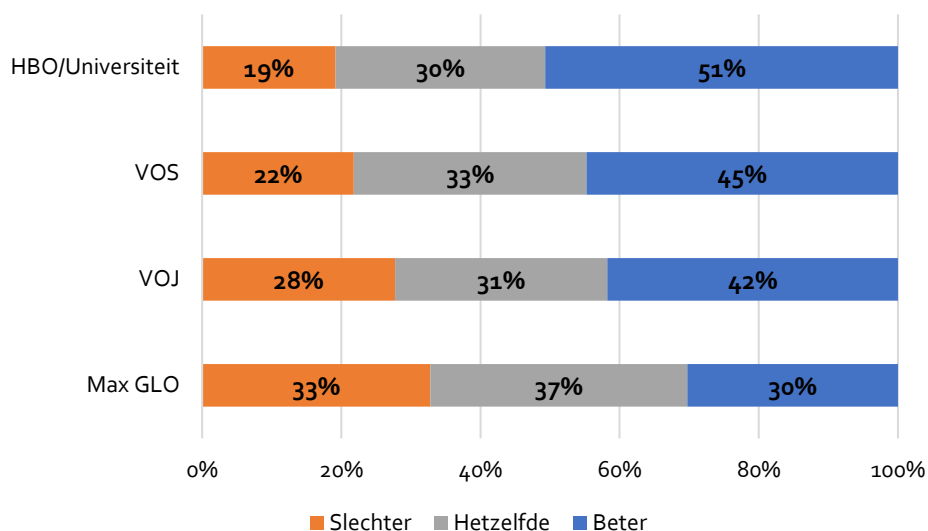
Figuur 3. Medium gebruik naar leeftijdsgroepen

2.3 Toekomstverwachtingen en economische prioriteiten

Over het algemeen zijn de **verwachtingen voor de toekomst van Suriname** voorzichtig optimistisch. Ongeveer 42% verwacht dat het in de toekomst beter zal gaan met het land, terwijl 32% denkt dat de situatie hetzelfde zal blijven en 26% een verslechtering verwacht. De jongste leeftijdsgroep, bestaande uit respondenten van 18 tot en met 39 jaar, is het meest positief en verwacht vaker een verbetering dan de oudere leeftijdsgroepen. Ook het opleidingsniveau hangt duidelijk samen met de toekomstverwachtingen (zie *figuur 5*). Van de respondenten met een HBO- of universitaire opleiding verwacht 51% dat het beter zal gaan, tegenover 30% van de respondenten met maximaal basisonderwijs. Naarmate het opleidingsniveau stijgt, neemt het aandeel respondenten met een positieve toekomstverwachting toe en het aandeel met een negatieve verwachting af.

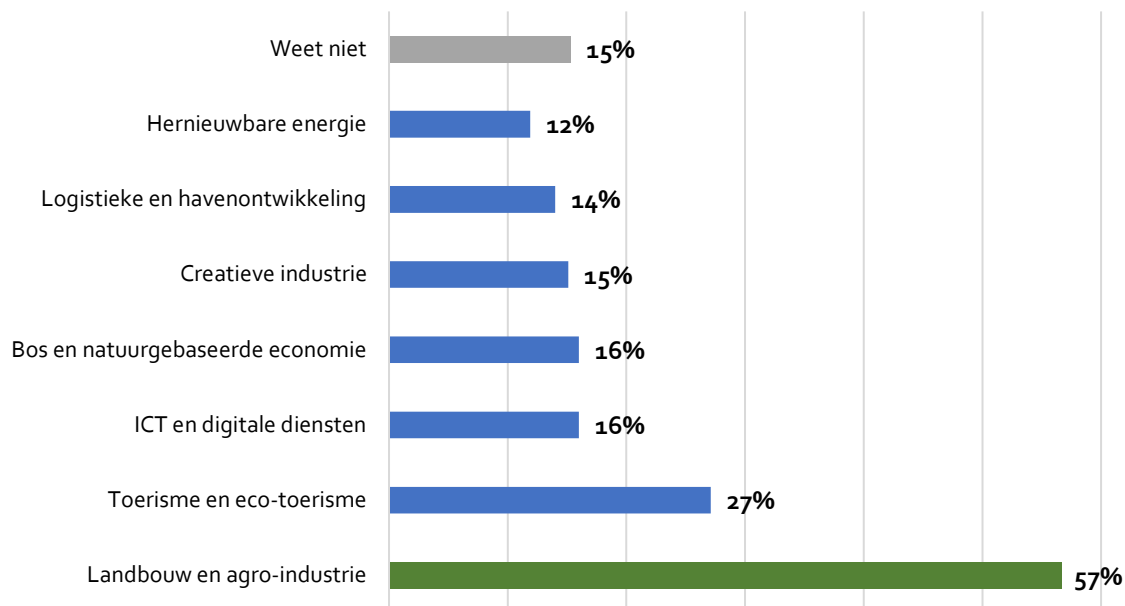

Figuur 4. Verwachtingen over de toekomst van Suriname

Figuur 5. Verwachtingen over de toekomst van Suriname naar opleidingsniveau

Figuur 6 laat zien dat landbouw en agro-industrie (57%) veruit als **belangrijkste sector** worden gezien om de economie minder afhankelijk te maken van olie en mijnbouw. Op ruime afstand volgen toerisme en eco-toerisme (27%). De bos- en natuurgebaseerde economie en ICT en digitale diensten worden beide door 16% van de respondenten genoemd. De resultaten geven een duidelijke richting aan: Suriname moet de komende jaren, naast olie en gas, gericht en met prioriteit investeren in deze vier sectoren. Versnippering over te veel sectoren moet worden voorkomen; juist een sterke en langdurige focus op deze sectoren is noodzakelijk om de economie daadwerkelijk te verbreden.

Figuur 6. Prioriteiten voor economische diversificatie volgens respondenten

De voorkeur voor **landbouw en agro-industrie** wordt breed gedeeld. Deze sector staat in alle leeftijdsgroepen bovenaan en krijgt relatief meer steun naarmate de leeftijd stijgt. Ook in vrijwel alle onderzochte districten kiest een meerderheid voor landbouw en agro-industrie. De steun is het sterkst in Nickerie en Brokopondo, maar ook in de overige districten wordt deze sector duidelijk als prioriteit gezien. Dit brede draagvlak onder verschillende leeftijdsgroepen en in zowel stedelijke, rurale als binnenlandse gebieden bevestigt dat landbouw en agro-industrie als de belangrijkste pijler voor economische diversificatie worden beschouwd.

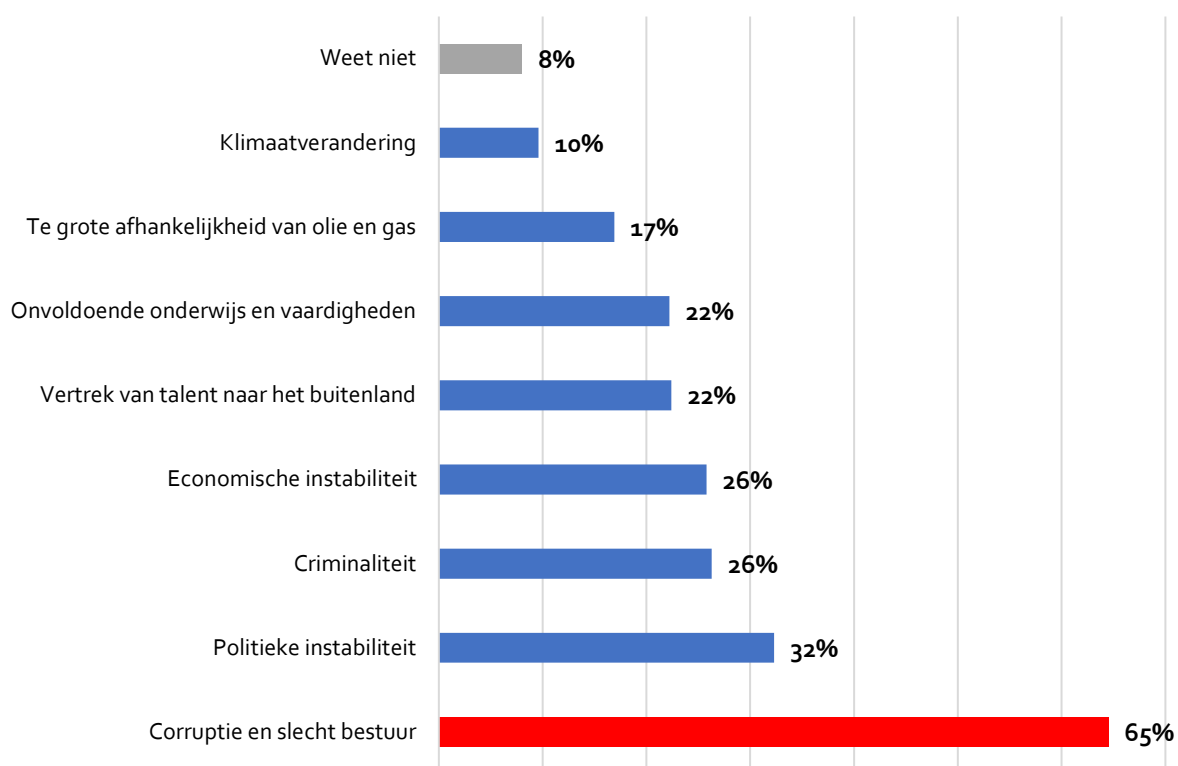
Bij **toerisme en eco-toerisme** is een ander patroon zichtbaar. Deze sector wordt relatief vaker genoemd door jongere en hoger opgeleide respondenten. Naarmate het opleidingsniveau stijgt, neemt ook de voorkeur voor toerisme en eco-toerisme duidelijk toe. Dit suggereert dat vooral jongeren en hoger opgeleiden kansen zien in toerisme als bron van ondernemerschap, werkgelegenheid en inkomsten.

Ook **ICT en digitale diensten** en de **bos- en natuurgebaseerde economie** worden relatief vaker genoemd door jongere en hoger opgeleide respondenten. Voor beide sectoren neemt de steun duidelijk toe met het opleidingsniveau. Deze groepen lijken daarmee sterker gericht op nieuwe technologie, digitale dienstverlening en economische activiteiten waarbij duurzaam gebruik van bos en natuur centraal staat.

Gezamenlijk geven de resultaten een heldere richting voor het economische beleid. Landbouw en agro-industrie vormen de breedst gedragen en belangrijkste prioriteit. Daarnaast moeten toerisme en eco-toerisme, ICT en digitale diensten en de bos- en natuurgebaseerde economie doelgericht worden ontwikkeld als aanvullende groeipijlers. Met een dergelijke langetermijnfocus kunnen de olie- en gasinkomsten worden benut om een bredere, duurzamere en minder kwetsbare economie op te bouwen.

2.4 Risico's, bestuur en natuurlijke rijkdommen

Figuur 7 laat zien dat **het grootste risico voor de ontwikkeling van Suriname** volgens de respondenten corruptie en slecht bestuur is (65%). Op ruime afstand volgen politieke instabiliteit (32%), economische instabiliteit en criminaliteit (beide 26%). Ook het vertrek van talent naar het buitenland en onvoldoende onderwijs en vaardigheden zijn niet te onderschatten risico's (beide 22%), omdat beide ontwikkelingen bijdragen aan een tekort aan kader. Een te grote afhankelijkheid van olie en gas (17%) en klimaatverandering (10%) worden minder vaak genoemd. De resultaten maken duidelijk dat de bevolking de grootste bedreiging niet in de eerste plaats ziet in een gebrek aan economische kansen, maar in de manier waarop het land wordt bestuurd.

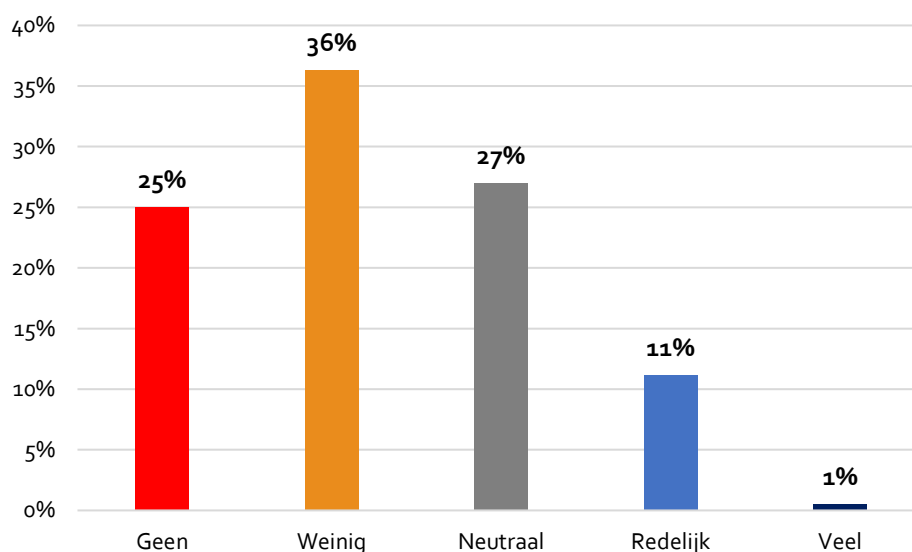
Figuur 7. Grootste risico's voor de toekomstige ontwikkeling van Suriname

Een nadere analyse laat zien dat de **beoordeling van de risico's samenhangt met leeftijd en opleidingsniveau**. **Corruptie en slecht bestuur** worden op alle opleidingsniveaus als een belangrijk gevaar gezien, maar worden duidelijk vaker genoemd naarmate het opleidingsniveau stijgt. Vooral respondenten met een middelbare of hogere opleiding beschouwen de kwaliteit van bestuur als een bedreiging voor de toekomstige ontwikkeling van Suriname. Dit kan erop wijzen dat hoger opgeleiden kritischer kijken naar het functioneren van instituties en de gevolgen daarvan voor economische groei en maatschappelijke ontwikkeling.

Ook bij **onvoldoende onderwijs en vaardigheden** is een duidelijke samenhang met het opleidingsniveau zichtbaar. Hoger opgeleide respondenten wijzen aanzienlijk vaker op dit

risico dan respondenten met weinig of geen onderwijs. Een vergelijkbaar patroon is zichtbaar bij het **vertrek van talent naar het buitenland**. Dit risico wordt relatief vaak genoemd door jongeren en hoger opgeleiden. Jongeren staan doorgaans dicht bij keuzes rond studie, werk en migratie, terwijl hoger opgeleiden mogelijk directer ervaren hoe het vertrek van geschoolde arbeidskrachten leidt tot tekorten binnen bedrijven, de overheid en maatschappelijke instellingen. Onvoldoende onderwijs en vaardigheden en het vertrek van talent moeten daarom in samenhang worden bekeken. Wanneer het land onvoldoende gekwalificeerde mensen opleidt en tegelijkertijd een deel van het aanwezige talent vertrekt, ontstaat een dubbele druk op de beschikbare beroepsbevolking. De ernst hiervan moet niet worden onderschat: juist in de aanloop naar een periode van economische groei kan een tekort aan gekwalificeerd personeel ertoe leiden dat Suriname onvoldoende in staat is de nieuwe kansen zelf te benutten en sterker afhankelijk wordt van buitenlandse kennis en arbeidskrachten.

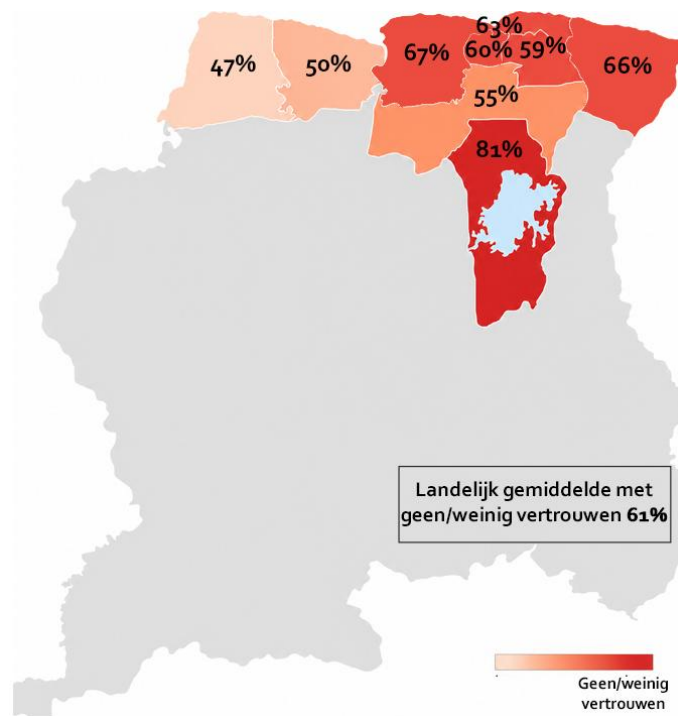
Figuur 8 laat zien dat het **vertrouwen in een verstandig beheer van de toekomstige olie- en gasinkomsten** zeer beperkt is. Ruim zes op de tien respondenten hebben hierin weinig (36%) of geen vertrouwen (25%). Daartegenover staat dat slechts 12% redelijk tot veel vertrouwen heeft, terwijl 27% neutraal is. Dit wijst op brede twijfel onder de bevolking over de vraag of Suriname erin zal slagen de toekomstige inkomsten verantwoord en in het belang van het land te beheren.

Figuur 8. Vertrouwen in het beheer van toekomstige olie- en gasinkomsten

Een nadere analyse naar **opleidingsniveau** laat zien dat het beperkte **vertrouwen** breed voorkomt. In alle opleidingsgroepen heeft een meerderheid weinig of geen vertrouwen in een verstandig beheer van de toekomstige olie- en gasinkomsten. Onder universitair en hbo-opgeleiden is het wantrouwen het grootst: ongeveer twee derde heeft weinig of geen vertrouwen.

Ook in het **vertrouwen** zijn duidelijke verschillen tussen de **districten** zichtbaar (zie *figuur 9*). Het wantrouwen is het grootst in Brokopondo, waar 81% van de respondenten weinig of geen vertrouwen heeft, tegenover een landelijk gemiddelde van 61%. Ook Marowijne (66%) en Saramacca (67%) liggen boven dit gemiddelde. In Nickerie (47%) en Coronie (50%) is het wantrouwen het kleinst, maar ook daar blijft het aanzienlijk.

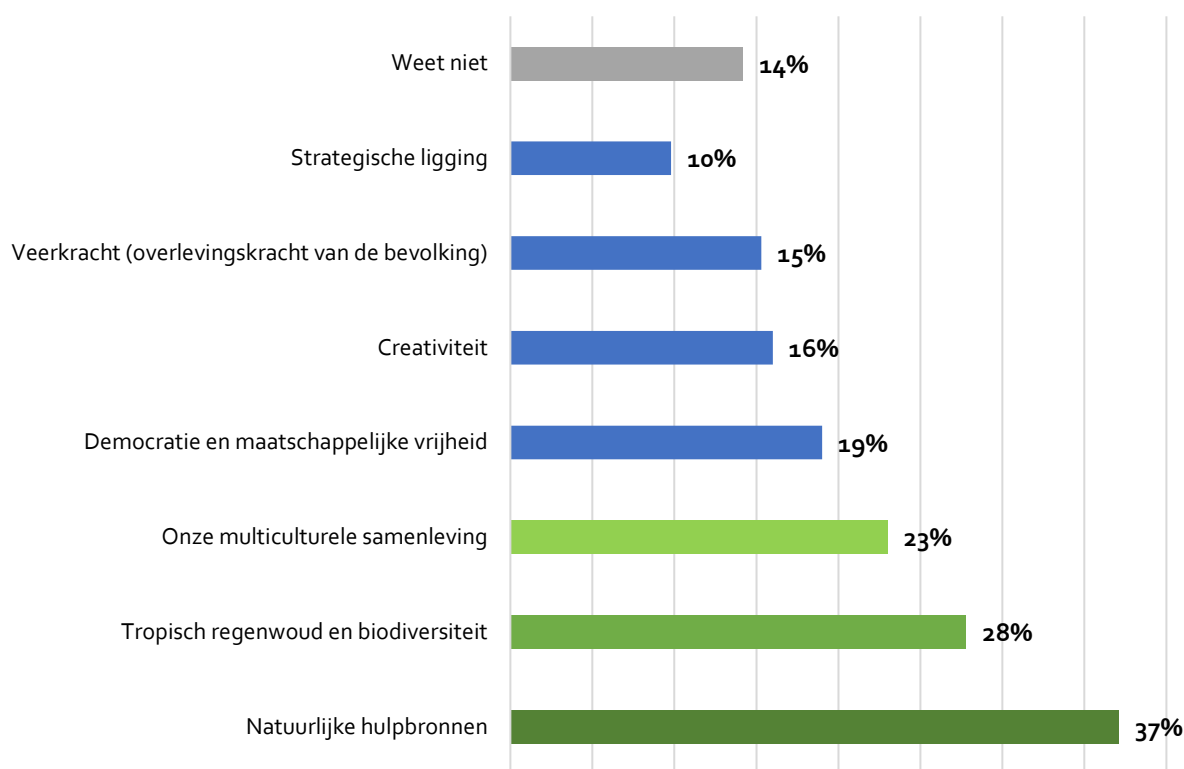

Figuur 9. Vertrouwen in het beheer van toekomstige olie- en gasinkomsten naar district

Het lage vertrouwen beperkt zich niet tot een specifieke doelgroep of een bepaald deel van het land, maar is breed aanwezig. Dit sluit aan bij de eerdere bevinding dat corruptie en slecht bestuur als het grootste risico voor de ontwikkeling van Suriname worden gezien. De bevolking lijkt niet alleen bezorgd over de omvang van de toekomstige inkomsten, maar vooral over de vraag of deze transparant, rechtvaardig en in het algemeen belang zullen worden beheerd. Het versterken van het vertrouwen vraagt daarom om gerichte maatregelen die de bevolking ervan overtuigen dat de olie- en gasinkomsten verantwoord en in het algemeen belang zullen worden beheerd.

Figuur 10 laat zien dat respondenten natuurlijke hulpbronnen (37%), het tropisch regenwoud en de biodiversiteit (28%) en de multiculturele samenleving (23%) het vaakst noemen als de **grootste krachten van Suriname** voor de toekomst. Deze drie belangrijkste uitkomsten benadrukken dat vooral de natuurlijke rijkdommen en de culturele diversiteit van het land als bijzondere krachten en zegeningen worden gezien. Zij vormen volgens de respondenten een belangrijke basis voor de toekomstige ontwikkeling van Suriname. Een nadere analyse naar het hoogst gevolgde opleidingsniveau laat zien dat respondenten met een hoger

opleidingsniveau deze krachten relatief vaker noemen. De grootste verschillen zijn zichtbaar bij het tropisch regenwoud en de biodiversiteit en bij de multiculturele samenleving. Het regenwoud en de biodiversiteit worden genoemd door 43% van de respondenten die HBO of universitair onderwijs hebben gevolgd, tegenover 20% van de respondenten met maximaal GLO als hoogst gevolgd opleidingsniveau. Voor de multiculturele samenleving bedragen deze percentages respectievelijk 34% en 12%.

Figuur 10. Grootste kracht van Suriname voor de toekomst volgens respondenten

Tabel 2: Grootste kracht van Suriname naar opleidingsniveau

	Max GLO	VOJ	VOS	HBO/Universiteit
 Natuurlijke hulpbronnen als kracht	30%	34%	44%	43%
 Tropisch regenwoud als kracht	20%	24%	30%	43%
 Multiculturele samenleving als kracht	12%	11%	26%	34%

N.B. De percentages zijn berekend binnen iedere opleidingsgroep. Zo noemt 30% van de respondenten met maximaal GLO natuurlijke hulpbronnen als een kracht van Suriname.

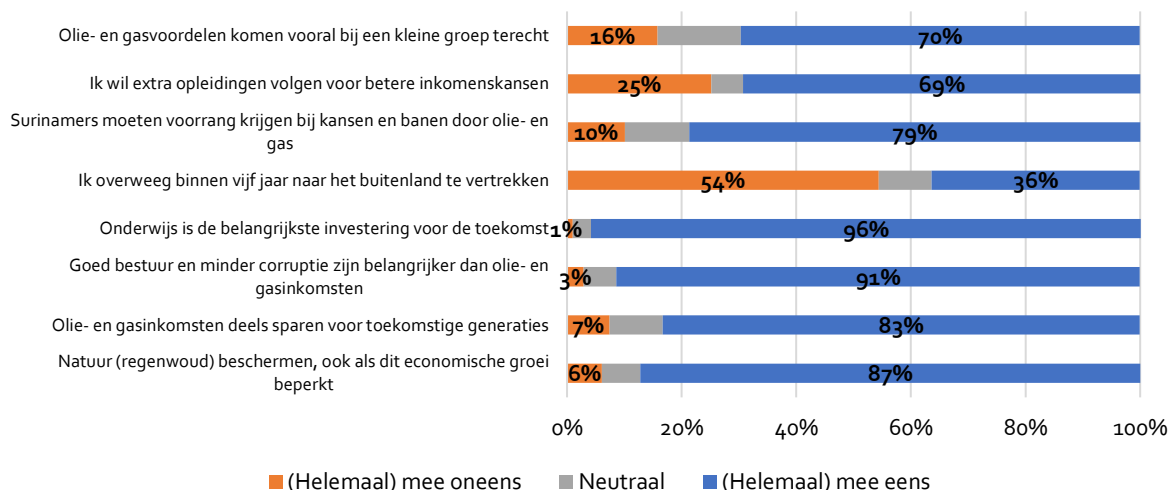
2.5 Menselijk kapitaal en toekomstkeuzes

Figuur 11 laat zien dat over verschillende voorwaarden voor de toekomstige ontwikkeling van Suriname een zeer brede consensus bestaat. Bijna alle respondenten (96%) beschouwen **investeringen in onderwijs** als de belangrijkste investering voor de toekomst van het land. Ook vindt 91% dat **goed bestuur en het tegengaan van corruptie** belangrijker zijn dan de nieuwe olie- en gasinkomsten. Daarnaast bestaat brede steun voor het **beschermen van het regenwoud**, zelfs wanneer dit de economische groei beperkt (87%), het gedeeltelijk **reserveren van de olie- en gasinkomsten voor toekomstige generaties** (83%) en het geven van **voorrang aan Surinamers** bij de nieuwe banen en kansen die door olie en gas ontstaan (79%). Deze uitkomsten wijzen erop dat respondenten economische ontwikkeling nadrukkelijk verbinden aan onderwijs, goed bestuur, duurzaamheid, langetermijndenken en kansen voor de eigen bevolking.

Tegenover deze brede overeenstemming staat een duidelijke bezorgdheid over de verdeling van de toekomstige welvaart. Zeven op de tien respondenten (70%) **verwachten** dat de **voordelen van olie en gas vooral bij een kleine groep** terecht zullen komen. Deze verwachting sluit aan bij het beperkte vertrouwen in een eerlijke besteding van de olie- en gasinkomsten en onderstreept het grote belang dat respondenten hechten aan goed bestuur en het tegengaan van corruptie.

De respondenten tonen tegelijkertijd een aanzienlijke bereidheid om zelf in te spelen op toekomstige economische kansen. Ruim twee derde (69%) is **bereid extra opleidingen of trainingen te volgen** wanneer dit de kans op een hoger inkomen vergroot. De toekomstverwachtingen gaan echter ook gepaard met een duidelijke **vertrekbereidheid**. Hoewel een meerderheid van 54% niet overweegt om binnen vijf jaar naar het buitenland te vertrekken voor werk, studie of een beter leven, geeft een aanzienlijke groep van 36% aan dit wel te overwegen³.

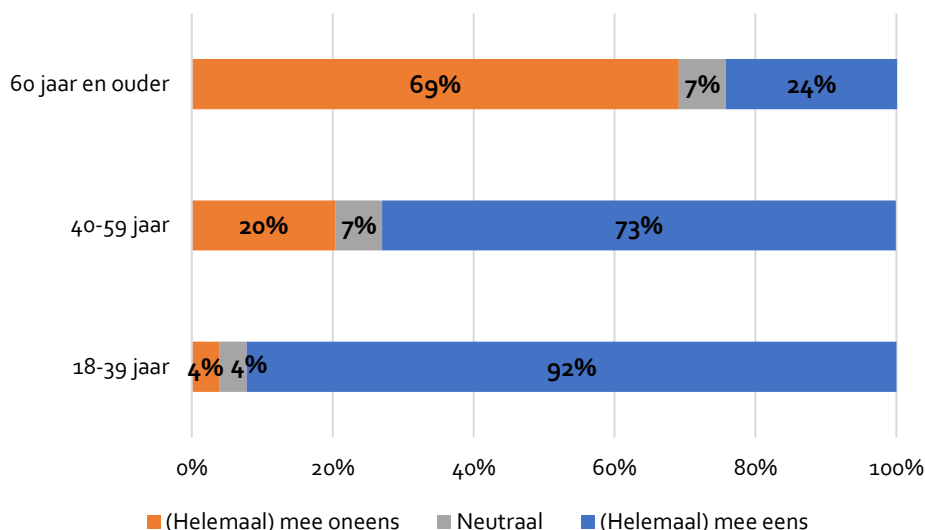
³ Dit sluit aan bij de AmericasBarometer 2023, waarin 46% van de Surinaamse respondenten aangaf binnen drie jaar naar een ander land te willen verhuizen om daar te wonen of te werken. De percentages zijn niet rechtstreeks vergelijkbaar vanwege verschillen in de vraagstelling en de gehanteerde periode. Zie UNDP (2026). *Democracies Under Pressure: Reimagining the Futures of Democracy and Development in Latin America and the Caribbean*. New York: United Nations Development Programme.

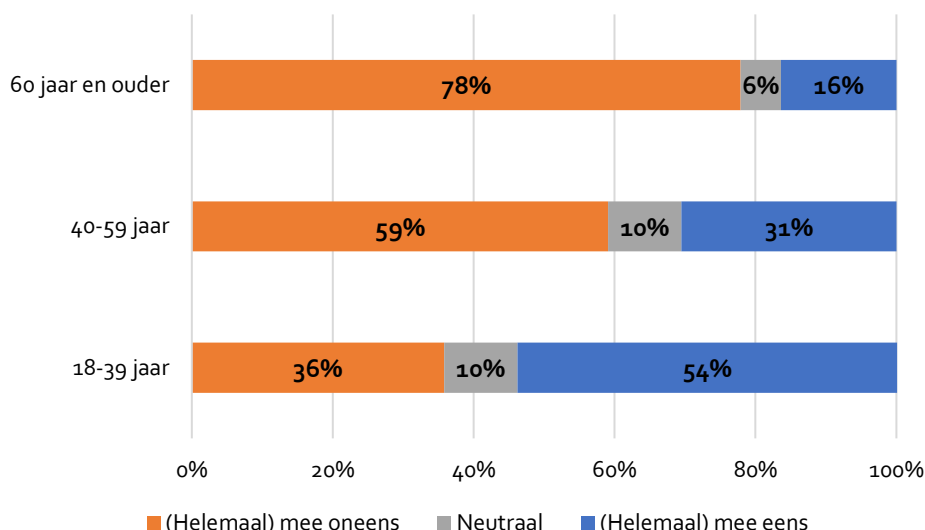
Figuur 11. Mate van instemming met stellingen over de toekomst van Suriname

Een **nadere analyse naar leeftijd** laat twee opvallende ontwikkelingen zien. Enerzijds is de **bereidheid om extra opleidingen of trainingen te volgen** onder jongeren bijzonder groot (zie *figuur 12*). Van de 18- tot en met 39-jarigen is 92% bereid zich verder te scholen wanneer dit de kansen op extra inkomsten vergroot, tegenover 73% van de 40- tot en met 59-jarigen en 24% van de 60-plussers. Jongeren tonen daarmee een sterke bereidheid om in hun kennis en vaardigheden te investeren.

Anderzijds is juist onder deze jonge groep ook de **vertrekbereidheid** het grootst (zie *figuur 13*). Van de 18- tot en met 39-jarigen overweegt 54% om binnen vijf jaar naar het buitenland te vertrekken, tegenover 31% van de 40- tot en met 59-jarigen en 16% van de 60-plussers. Hoewel een vertrekintentie niet automatisch tot daadwerkelijk vertrek leidt, is het een serieus signaal dat meer dan de helft van de jonge bevolking overweegt haar toekomst buiten Suriname te zoeken. De combinatie van een grote scholingsbereidheid en een sterke vertrekbereidheid wijst erop dat Suriname over veel ontwikkelingspotentieel onder jongeren beschikt, maar tegelijkertijd het risico loopt juist deze groep te verliezen. Wanneer een aanzienlijk deel daadwerkelijk vertrekt, kan dit leiden tot een verdere uitstroom van menselijk kapitaal (brain drain). Juist nu Suriname jonge, gemotiveerde en goed geschoolde mensen nodig heeft om de nieuwe economische kansen te benutten, verdient deze uitkomst bijzondere aandacht.

Figuur 12. Bereidheid tot extra scholing voor betere inkomenskansen naar leeftijd

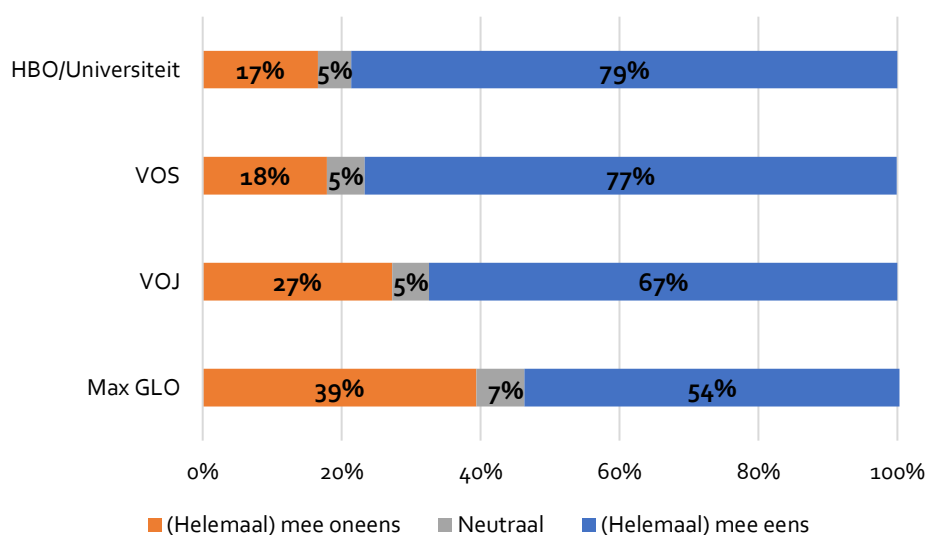
Figuur 13. Overweging om binnen vijf jaar naar het buitenland te vertrekken naar leeftijd

Bij de meer algemene opvattingen over de toekomst van het land zijn de verschillen tussen de leeftijdsgroepen daarentegen beperkt. In alle leeftijdsgroepen bestaat brede overeenstemming over het belang van investeren in onderwijs en het geven van voorrang aan Surinamers bij de nieuwe kansen en banen die door olie en gas ontstaan. Deze onderwerpen worden dus, ongeacht de leeftijd van de respondenten, breed als nationale prioriteiten gedragen.

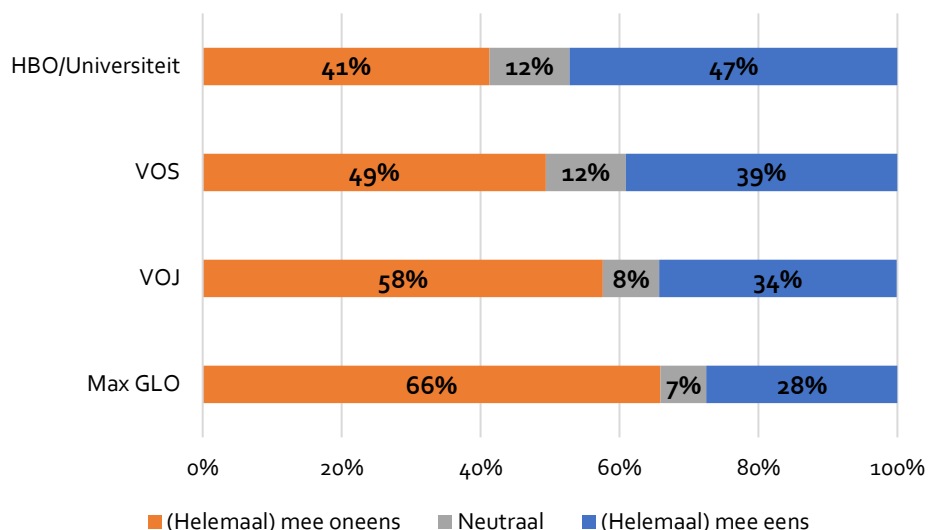
Een nadere analyse naar het hoogst gevolgde opleidingsniveau laat een duidelijk patroon zien bij de persoonlijke toekomstkeuzes. Zowel de bereidheid om extra opleidingen of trainingen te volgen als de overweging om naar het buitenland te vertrekken, neemt toe naarmate het gevolgde opleidingsniveau hoger is. Figuur 14 laat zien dat 79% van de respondenten die HBO of universitair onderwijs hebben gevolgd bereid is zich verder te

scholen, vrijwel evenveel als onder respondenten met VOS (77%). Bij respondenten met VOJ bedraagt dit aandeel 67% en bij respondenten met maximaal GLO 54%. Vooral respondenten die al een hoger opleidingsniveau hebben gevolgd, tonen dus een sterke bereidheid om verder in hun kennis en vaardigheden te investeren.

Tegelijkertijd neemt ook de vertrekbereidheid toe met het opleidingsniveau (zie *figuur 15*). Van de respondenten die HBO of universitair onderwijs hebben gevolgd, overweegt 47% om binnen vijf jaar naar het buitenland te vertrekken. Onder respondenten met VOS is dit 39%, tegenover 34% bij VOJ en 28% bij maximaal GLO. Ook hier is sprake van een belangrijke spanning: juist de groepen met een grote bereidheid om zich verder te ontwikkelen, overwegen relatief vaak hun toekomst buiten Suriname te zoeken. In combinatie met de eerder vastgestelde hoge vertrekbereidheid onder jongeren vergroot dit het risico dat Suriname een deel van zijn jonge en hoger opgeleide menselijk kapitaal verliest.

Figuur 14. Bereidheid tot extra scholing voor betere inkomenskansen naar opleidingsniveau

Figuur 15. Overweging om binnen vijf jaar naar het buitenland te vertrekken naar opleidingsniveau

Bij de meer algemene opvattingen over de toekomst van Suriname zijn de verschillen naar opleidingsniveau veel kleiner. In vrijwel alle opleidingsgroepen bestaat zeer brede overeenstemming over het belang van investeren in onderwijs. Ook het uitgangspunt dat Surinamers voorrang moeten krijgen bij nieuwe banen en kansen door olie en gas wordt binnen alle opleidingsgroepen breed ondersteund, hoewel deze steun onder hoger opgeleide respondenten iets lager ligt.

De belangrijkste verschillen naar opleidingsniveau liggen dus niet bij de nationale prioriteiten, maar bij de persoonlijke toekomstkeuzes. Vooral onder jonge en hoger opgeleide Surinamers is de vertrekbereidheid relatief groot. Wanneer een aanzienlijk deel van deze groep daadwerkelijk vertrekt, kan dit op langere termijn leiden tot een verdere uitstroom van menselijk kapitaal en daarmee tot brain drain. Dit vormt een belangrijk aandachtspunt, omdat Suriname juist deze jonge, geschoolde en ontwikkelingsgerichte groep nodig heeft om de toekomstige economische kansen te benutten.

In het kader van **public sector reform** biedt een nadere analyse naar de primaire werkgever relevante inzichten. Onder werknemers in de publieke sector bestaat een grote bereidheid om zich verder te ontwikkelen. Ruim acht op de tien zijn bereid extra opleidingen of trainingen te volgen wanneer dit hun kansen op extra inkomsten vergroot. Deze bereidheid is weliswaar vrijwel even groot als in de private sector en bij parastatale bedrijven, maar vormt niettemin een gunstig uitgangspunt voor public sector reform. Het wijst erop dat een gebrek aan scholingsbereidheid onder ambtenaren waarschijnlijk niet de belangrijkste belemmering voor hervorming vormt.

Aan het einde van de vragenlijst kregen respondenten de gelegenheid om in een open vraag **één advies aan de leiders van Suriname over de toekomst van het land richting 2050** te formuleren. De betrokkenheid bij deze vraag was groot: ongeveer 80% gaf een inhoudelijk advies. Dat zoveel respondenten aan het einde van de vragenlijst nog de tijd namen om een

boodschap aan de leiders van het land te formuleren, laat zien dat de toekomst van Suriname sterk onder de bevolking leeft.

Zoals tabel 3 laat zien, vormen goed bestuur en integriteit veruit de grootste hoofdgroep. Ruim een derde van de inhoudelijke antwoorden verwijst naar corruptiebestrijding, transparantie, eerlijk bestuur, het nakomen van beloften en het tegengaan van vriendjespolitiek. Daarnaast vraagt een aanzienlijk deel van de respondenten om leiders die het algemeen belang vooropstellen, beter naar de bevolking luisteren en gelijke kansen bevorderen. De open antwoorden bevestigen daarmee het beeld uit de gesloten vragen: toekomstig economisch succes wordt volgens veel respondenten niet alleen bepaald door de beschikbaarheid van olie, gas en andere natuurlijke rijkdommen, maar vooral door de wijze waarop het land en deze rijkdommen worden bestuurd.

Ook economische ontwikkeling, werkgelegenheid, lokale productie en investeringen in onderwijs en jongeren komen nadrukkelijk naar voren. Respondenten noemen onder meer landbouw, ondernemerschap, gezondheidszorg, infrastructuur, veiligheid en een consistent langetermijnbeleid als voorwaarden voor duurzame ontwikkeling. Over de verschillende hoofdgroepen heen klinkt één centrale boodschap: Suriname beschikt over voldoende natuurlijke rijkdommen, menselijk potentieel en ontwikkelingsmogelijkheden, maar deze moeten eerlijk, deskundig en in het belang van de gehele samenleving worden benut. De bevolking vraagt daarbij niet alleen om plannen en beloften, maar vooral om daadwerkelijke uitvoering, continuïteit en zichtbaar resultaat richting 2050.

Tabel 3: Adviezen van respondenten aan de leiders van Suriname richting 2050

Hoofdgroep	Aandeel	Genoemde onderwerpen	Illustratieve citaten
↓ Goed bestuur en integriteit	± 36%	Corruptiebestrijding, transparantie, eerlijk bestuur, beloften nakomen en geen vriendjespolitiek	<i>"Goed bestuur en eerlijkheid tegenover het volk."</i> <i>"Vergeet niet dat karma bestaat. Doe wat je hebt beloofd en bestrijd corruptie."</i>
Algemeen belang en betrokkenheid bevolking	± 18%	Luisteren naar de bevolking, gelijke kansen, rechtvaardige verdeling en landsbelang boven eigen belang	<i>"Ze moeten niet kijken naar zichzelf en hun familie, maar naar het hele volk."</i> <i>"Ze moeten een luisterend oor voor het volk hebben."</i>
Economie, werk en lokale productie	± 15%	Werkgelegenheid, ondernemerschap, landbouw, toerisme, lokale productie, prijzen en wisselkoers	<i>"De samenleving moet meer werkgelegenheid krijgen voor de brede bevolking."</i> <i>"Meer investeren in landbouw om te kunnen exporteren en deviezen voor ons land te verdienen."</i>
Onderwijs, jongeren en kennis	± 14%	Investeren in onderwijs, opleidingen, leerkrachten, jongeren en kennisontwikkeling	<i>"Bestrijd corruptie en investeer in het onderwijs voor de nieuwe generatie."</i> <i>"Meer kijken naar onderwijs, want de meeste mensen gaan naar het buitenland en er zijn niet genoeg mogelijkheden."</i>
Gezondheidszorg en sociaal welzijn	± 9%	Betere zorg, aandacht voor ouderen, armen en andere kwetsbare groepen	<i>"Onderwijs en gezondheidszorg moeten veel meer prioriteit krijgen."</i> <i>"Denk vooral aan de armen, zieken, werklozen en jongeren."</i>
Uitvoering en toekomstvisie	± 7%	Plannen daadwerkelijk uitvoeren, continuïteit van beleid en een langetermijnvisie ontwikkelen	<i>"Maak langetermijnplannen en werk er echt aan, regeringsoverstijgend."</i> <i>"Heb één visie, heb liefde voor je land en doe wat gedaan moet worden. Ga voor het algemeen belang."</i>
Infrastructuur en basisvoorzieningen	± 5%	Wegen, afwatering, verkeer, elektriciteit, water en andere nutsvoorzieningen	<i>"De wegen moeten sneller worden hersteld, zodat het verkeer in Suriname minder druk wordt."</i> <i>"Onze infrastructuur en de wateroverlast moeten worden aangepakt."</i>
Veiligheid en rechtstaat	± 4%	Criminaliteitsbestrijding, veiligheid, politie, justitie en naleving van wetten	<i>"Criminaliteit moet worden aangepakt."</i> <i>"De regering moet strengere maatregelen nemen tegen corruptie en criminaliteit."</i>
Natuurlijke hulpbronnen en duurzaamheid	± 3%	Verantwoord beheer van olie, gas, goud, bossen en andere natuurlijke rijkdommen	<i>"De olie- en gasinkomsten moeten eerlijk worden verdeeld."</i> <i>"Investeer in het land, beheer het geld van olie en gas goed en ga geen schulden aan vooruitlopend op dat geld."</i>

N.B. Het aandeel betreft het percentage van alle respondenten dat dit thema in antwoord op de open vraag noemde.

3. Conclusie

Dit perceptieonderzoek laat zien dat de Surinaamse bevolking voorzichtig optimistisch naar de toekomst kijkt, maar dat dit optimisme gepaard gaat met duidelijke zorgen. Suriname wordt gezien als een land met grote natuurlijke rijkdommen, een waardevol tropisch regenwoud en een multiculturele samenleving. Tegelijkertijd twijfelt een aanzienlijk deel van de bevolking of deze mogelijkheden daadwerkelijk zullen worden omgezet in brede en duurzame vooruitgang.

Over de belangrijkste voorwaarden voor de toekomstige ontwikkeling van Suriname bestaat opvallend veel overeenstemming. Investeren in onderwijs, goed bestuur en het tegengaan van corruptie, bescherming van het regenwoud, het reserveren van een deel van de olie- en gasinkomsten voor toekomstige generaties en het geven van kansen aan Surinamers worden breed gedragen. Daartegenover staan corruptie en slecht bestuur als het grootste ervaren risico, weinig vertrouwen in een verstandig beheer van de toekomstige olie- en gasinkomsten en de verwachting dat de voordelen vooral bij een kleine groep terecht zullen komen. Voor de bevolking gaat het daarom niet alleen om hoeveel inkomsten olie en gas zullen opleveren, maar vooral om de vraag of deze eerlijk, transparant en in het algemeen belang zullen worden beheerd.

De resultaten geven ook een duidelijke richting aan voor de verbreding van de economie. Landbouw en agro-industrie worden het breedst gedragen, aangevuld met toerisme en eco-toerisme, ICT en digitale diensten en een bos- en natuurgebaseerde economie. De toekomstige olie- en gasinkomsten kunnen als katalysator dienen voor een bredere, duurzamere en minder kwetsbare economie, mits investeringen doelgericht, langdurig en samenhangend worden ingezet.

Tegelijkertijd brengt het onderzoek een urgente spanning rond menselijk kapitaal aan het licht. Vooral jongeren tonen een zeer grote bereidheid om zich verder te scholen, maar juist onder jongeren en hoger opgeleiden is ook de vertrekbereidheid het grootst. Wanneer een aanzienlijk deel van deze groepen daadwerkelijk vertrekt, dreigt Suriname juist het talent te verliezen dat nodig is om de nieuwe economische kansen te benutten. De brede scholingsbereidheid onder werknemers, waaronder werknemers in de publieke sector, vormt daarentegen een gunstig uitgangspunt voor investeringen in kennis en vaardigheden en voor public sector reform.

De open adviezen aan de leiders bevestigen en verdiepen dit beeld. Respondenten vragen in de eerste plaats om integer en transparant bestuur, leiders die luisteren naar de bevolking en beleid dat het algemeen belang boven persoonlijke of politieke belangen stelt. Daarnaast vragen zij om investeringen in onderwijs, jongeren, werkgelegenheid, lokale productie, gezondheidszorg en infrastructuur. Hun centrale boodschap is helder: Suriname beschikt over voldoende natuurlijke rijkdommen, menselijk potentieel en ontwikkelings-

mogelijkheden, maar plannen en beloften moeten worden omgezet in consequente uitvoering, continuïteit en zichtbaar resultaat.

De resultaten bieden daarmee een duidelijke maatschappelijke basis voor de verdere uitwerking van de Roadmap naar Suriname 3.0. Een duurzame en inclusieve ontwikkeling richting 2050 vraagt niet alleen om economische groei, maar vooral om betrouwbare instituties, verantwoord beheer van natuurlijke en financiële rijkdommen, investeringen in menselijk kapitaal en blijvende betrokkenheid van de samenleving. Daarbij is het van groot belang dat vooral jongeren en hoger opgeleiden nu al perspectief en vertrouwen krijgen in een betere toekomst in Suriname. Hoewel de eerste offshore-olieproductie pas in 2028 wordt verwacht, kan het creëren van concrete kansen voor ontwikkeling, werk en ondernemerschap niet tot dan wachten. Juist door nu zichtbaar perspectief te bieden, kan de vertrekbereidheid worden verminderd en kan het talent dat Suriname nodig heeft voor zijn toekomstige ontwikkeling beter voor het land behouden blijven. Alleen dan kunnen de verwachte olie- en gasinkomsten daadwerkelijk worden omgezet in brede welvaart voor huidige én toekomstige generaties.

Bijlage 1. Planning en realisatie veldwerk

Datum	District/Ressort (aantal respondenten)	Enquêteurs ⁴
Do 25 juni 2026	Paramaribo (Welgelegen 37)	Jaïr, Sayenne, Gélavi, Elvida, Alta
Vrij 26 juni 2026	Paramaribo (Welgelegen 8, Weg naar Zee 18)	Sayenne, Gélavi, Elvida, Alta, Leandro
Zat 27 juni 2026	Paramaribo (Welgelegen 10, Blauwgrond 18)	Jaïr, Gabriël, Elvida
	Paramaribo (Blauwgrond 41)	Sayenne, Alta, Rashwien, Leandro
Zo 28 juni 2026	Paramaribo (Welgelegen 1, Weg naar Zee 6, Blauwgrond 11)	Jaïr, Gabriël, Chelby, Elvida
	Paramaribo (Blauwgrond 19)	Sayenne, Alta, Rashwien, Leandro
Ma 29 juni 2026	Paramaribo (Pontbuiten 30)	Jaïr, Gabriël, Chelby, Ajay, Gélavi
	Paramaribo (Weg naar Zee 18, Blauwgrond 5)	Sayenne, Alta, Elvida
Di 30 juni 2026	Paramaribo (Weg naar Zee 7), Paramaribo (Tammenga 18)	Elvida, Alta, Sayenne, Gabiërníe
	Paramaribo (Pontbuiten 37)	Jaïr, Jaimy, Gabriël, Chelby, Ajay, Gélavi
Nickerie 1 juli – Zat 4 juli 2026	Coronie (Welgelegen 8) Nickerie (Wageningen 11, Groot Henar 12, Oostelijke Polders 6)	Alta, Elvida, Abiëlle, Rasida
	Nickerie (Westelijke Polders 35, Nw. Nickerie 9)	
	Nickerie (Oostelijke polders 19, Nw. Nickerie 20)	
	Nickerie (Nw. Nickerie 18)	
Wo 1 juli 2026	Commewijne (Tamanredjo 14, Margaretha 6, Alkmaar 21, Nw. Amsterdam 30)	Jaïr, Sayenne, Jaimy, Chelby, Rashwien, Gabiërníe, Leandro
Do 2 juli 2026	Paramaribo (Latour 12, Pontbuiten 5)	Jaimy, Christel, Chelby, Ajay, Gélavi, Gabiërníe, Leandro

⁴ De enquêteurs voor dit onderzoek zijn Jair Schalkwijk, Rasida Liakathoesin, Elvida Kajansie, Ajay Gopalrai, Alta Gracia Hidalgo, Gélavi Vrede, Sathinder Mohabier, Abiëlle Codrington, Chelby Aloema, Christel Forst, Gabriël Faerber, Jaimy Pinas, Leandro Mingo, Sayenne Pallees, Seviège Zaandam, Chinniva Sabajo en Gabiërníe Wehl.

	Paramaribo (Latour 29)	Jaïr, Seviege, Gabriël,
Vrij 3 juli 2026	Paramaribo (Tammenga 29 , Flora 22)	Jaïr, Christel, Seviege, Sayenne, Gabriël, Gélavi, Gabiërnîe, Leandro
Za 4 juli 2026	Commewijne (Tamanredjo 14 , Meerzorg 52), Paramaribo (Flora 13)	Jaïr, Chelby, Ajay, Sayenne, Seviege, Rashwien, Gabiërnîe, Leandro
Zo 5 juli 2026	Saramacca (Tijgerkreek 16 , Groningen 14 , Jarikaba 25 , Wayamboweg 6 , Kampong Baroe 12), Wanica (Saramacca Polder 10)	Jaïr, Sayenne, Seviege, Rasida, Gabriël, Gélavi, Elvida, Alta, Rashwien, Gabiërnîe, Leandro
Ma 6 juli 2026	Paramaribo (Latour 39)	Jaïr, Sayenne, Elvida, Alta, Gabiërnîe
	Wanica (Saramacca Polder 20)	Ajay, Gélavi, Gabriël
Di 7 juli 2026	Paramaribo (Flora 53 , Centrum 7)	Jaïr, Sayenne, Alta, Gabiërnîe
	Wanica (Koewarasan 41)	Jaimy, Gabriël, Chelby, Ajay, Gélavi, Leandro
Wo 8 juli 2026	Saramacca (Calcutta 7), Coronie (Johanna Maria 8 , Totness 20)	Jaïr, Alta, Rasida, Gabiërnîe
Do 9 juli 2026	Wanica (De Nieuwe Grond 30)	Elvida, Jaimy, Gabriël, Alta, Gabiërnîe, Leandro
	Brokopondo (Marshallkreek 4 , Klaaskreek 9 , Brownsweg 18 , Centrum 13)	Jaïr, Ajay, Gélavi, Chelby
Vrij 10 juli 2026	Wanica (De Nieuwe Grond 30)	Jaimy, Chelby, Gélavi, Gabiërnîe, Leandro
	Paramaribo (Centrum 20)	Alta, Elvida, Rasida
Zat 11 juli 2026	Wanica (Houttuin 17 , De Nieuwe Grond 7 , Lelydorp 19)	Jaïr, Alta, Rashwien
	Wanica (De Nieuwe Grond 26 , Lelydorp 17)	Elvida, Chelby, Jaimy, Gabiërnîe, Leandro
Zo 12 juli 2026	Wanica (Houttuin 9), Paramaribo (Livorno 15)	Jaïr, Alta, Rashwien
	Wanica (Lelydorp 31)	Elvida, Chelby, Gélavi, Gabiërnîe, Rasida, Leandro
Ma 13 juli 2026	Paramaribo (Latour 27)	Jaïr, Chelby, Ajay, Gélavi
	Paramaribo (Centrum 27)	Alta, Elvida, Gabriël, Gabiërnîe

Di 14 juli 2026	Paramaribo (Livorno 12 , Houttuin 9)	Jaïr, Jaimy, Gélavi
	Wanica (Kwatta 25)	Rasida, Alta, Elvida, Gabiërnîe
Wo 15 juli 2026	Para (Oost 39 , Zuid 29)	Jaïr, Rashwien, Gabiërnîe, Gélavi, Ajay
	Paramaribo (Domburg 19)	Alta, Elvida
Do 16 juli 2026	Wanica (Kwatta 20)	Rasida, Gabiërnîe, Alta
	Para (Noord 39)	Jaïr, Jaimy, Chelby, Gélavi, Ajay
Vrij 17 juli – Za 18 juli 2026	Marowijne (Albina 33 , Moengo 43 , Moengotapoe 12)	Jaïr, Alta, Elvida, Rasida
Vrij 17 juli 2026	Paramaribo (Koewarasan 32)	Jaimy, Gabiërnîe, Gélavi, Chelby, Ajay
Za 18 juli 2026	Paramaribo (Beekhuizen 49)	Jaimy, Rashwien, Gabiërnîe, Gélavi, Leandro
	Para (Carolina 4)	Chinniva
Zo 19 juli 2026	Paramaribo (Rainville 48)	Rasida, Gabiërnîe, Alta, Elvida, Sayenne
	Wanica (Houttuin 15 , Koewarasan 6), Paramaribo (Munder 11)	Jaïr, Gélavi, Jaimy
Ma 20 juli 2026	Paramaribo (Centrum 20 , Munder 36)	Jaïr, Gélavi, Jaimy, Alta, Gabiërnîe
Di 21 juli 2026	Paramaribo (Rainville 31 , Munder 11)	Jaïr, Gélavi, Elvida, Alta, Gabiërnîe

Deel van het veldwerkteam van NIKOS tijdens dataverzameling in Coronie en Commewijne

Deel van het veldwerkteam van NIKOS tijdens dataverzameling in Nickerie en Saramacca/Wanica

Deel van het veldwerkteam van NIKOS tijdens dataverzameling in Brokopondo en Para

Deel van het veldwerkteam van NIKOS tijdens dataverzameling in Marowijne

Strata	Stemgerechtigden	Ressorten	Steekproef	Finaal
Paramaribo Noord-Oost ⁵	80,862	6	383	389
Paramaribo Zuid-West ⁶	82,148	6	383	384
Wanica	100,082	7	383	383
Commewijne, Saramacca, Coronie ⁷ & Nickerie	63,424	20	382	387
Marowijne, Para & Brokopondo	47,378	17	243	243
Totaal	373,894	56	1,774	1,786

District/ressort	Plan.	Real.	District/resort	Plan.	Real.
Paramaribo			Nickerie		
- Blauwgrond	100	102	- Wageningen	10	11
- Munder	58	58	- Groot-Henar	11	12
- Centrum	73	74	- Oostelijke Polders	22	25
- Beekhuizen	49	49	- Nw. Nickerie	52	47
- Rainville	78	79	- Westelijke Polders	34	35
- Livorno	25	27	Saramacca		
- Latour	107	107	- Tijgerkreek	16	16
- Pontbuiten	72	72	- Groningen	13	14
- Tammenga	46	47	- Jarikaba	25	25
- Flora	53	53	- Wayamboweg	6	6
- Weg naar Zee	49	49	- Kampong Baroe	12	12
- Welgelegen	56	56	- Calcutta	7	7
Wanica			Commewijne		
- Houttuin	50	50	- Nw. Amsterdam	29	30
- De Nieuwe Grond	93	93	- Meertzorg	52	52
- Lelydorp	67	67	- Alkmaar	21	21
- Kwatta	45	45	- Tamanredjo	28	28
- Domburg	19	19	- Margaretha	5	6
- Saramacca Polder	30	30	Coronie		
- Koewarasan	78	79	- Welgelegen	8	8
			- Totness	24	24
			- Johanna Maria	8	8
TOTAAL	1,149	1,156	TOTAAL	383	387

⁵ Blauwgrond, Munder, Centrum, Beekhuizen, Rainville, Livorno

⁶ Latour, Pontbuiten, Tammenga, Flora, Weg naar Zee en Welgelegen

⁷ Hoewel een proportionele steekproef voor Coronie minder respondenten zou vereisen, is bewust gekozen voor een minimum van 40 respondenten om voldoende statistische basis te hebben voor betrouwbare uitspraken over het district.

District/ressort ⁸	Plan.	Real.
Marowijne		
- Albina	32	33
- Moengo	43	43
- Moengotapoe	12	12
Para		
- Noord	38	39
- Oost	39	39
- Zuid	29	29
- Carolina	4	4
Brokopondo		
- Marshallkreek	5	4
- Klaaskreek	9	9
- Brownsweg	18	18
- Centrum	14	13
TOTAAL	243	243

⁸ Sipaliwini is als enige district buiten de reikwijdte van dit onderzoek gelaten. De grote geografische spreiding van de dorpen en de beperkte bereikbaarheid (veelal uitsluitend per boot of vliegtuig) maken het uitvoeren van een representatieve steekproef logistiek zeer complex. De hiervoor benodigde tijd en kosten wegen niet op tegen de meerwaarde van opname van het district in dit onderzoek.

Bijlage 2. Vragenlijst Suriname 3.0

(In te vullen door enquêteur)

Enquêteur:

Datum:

District: (opties worden weergegeven)

Ressort: (opties worden weergegeven)

Het onderzoeksbureau NIKOS voert een landelijk onderzoek uit naar de verwachtingen en opvattingen van Surinamers over de toekomst van Suriname. Deze vragenlijst neemt ongeveer tien minuten in beslag. Uw antwoorden worden volledig vertrouwelijk behandeld en anoniem verwerkt. Uw deelname wordt zeer op prijs gesteld. Hartelijk dank voor uw medewerking.

1. Wat is uw geslacht?

☐ Man

☐ Vrouw

2. Wat is uw leeftijd?

..... jaar

3. Wat is uw hoogst genoten opleiding? (gevolgd niet per se afgerond)

☐ Geen

☐ GLO (Basisschool)

☐ VOJ (MULO/LBGO etc.)

☐ VOS (Middelbare school)

☐ Universitair/HBO

4. Wat beschrijft uw huidige werksituatie het best? (meerdere antwoorden mogelijk)

☐ Ik werk voltijds

☐ Werkloos, maar zoek werk (ga naar vraag 5)

☐ Ik werk deeltijds

☐ Werkloos, maar zoek nu geen werk (ga naar vraag 5)

☐ Ik ben student (ga naar vraag 5)

☐ Ik ben arbeidsongeschikt (ga naar vraag 5)

☐ Ik ben huisvrouw/man (ga naar vraag 5)

☐ Anders, nl.....

☐ Ik ben met pensioen (ga naar vraag 5)

4b. Bent u in loondienst?

☐ Ja

☐ Nee

4c. Wie is uw werkgever?

☐ Overheid (publieke sector)

☐ Eigen onderneming

☐ Bedrijfsleven (private sector)

☐ Anders, nl.....

☐ Parastataal bedrijf (semi-overheid)

5. Tot welke etnische groep rekent u uzelf?

☐ Hindostaan

☐ Marron (Aucaner)

☐ Gemengd

☐ Marron (overig)

☐ Creool/Afro-Surinamer

☐ Inheems

☐ Javaan

☐ Chinees

☐ Marron (Saramaccaner)

☐ Anders, nl.....

6. Wat is uw geloofsovertuiging?

☐ Hindoe →	☐ Sanathan Dharm	☐ Arya Dewaker	☐ Overig Hindoe
☐ Christen →	☐ Rooms Katholiek	☐ EBG	☐ Volle Evangelie
☐ Overig Christen			
☐ Moslim			
☐ Javanisme			
☐ Jehova Getuige			
☐ Stamgodsdiens			
☐ Geen Godsdiens			
☐ Anders, nl.....			

7. Hoeveel personen wonen momenteel in dit huis (inclusief de respondent)?

..... personen

8. Denkt u dat het in de toekomst beter, slechter of hetzelfde zal gaan met Suriname?

- ☐ Slechter
- ☐ Hetzelfde
- ☐ Beter

9. Is uw financiële situatie beter, slechter of hetzelfde gebleven als 5 jaar geleden?

- ☐ Beter geworden
- ☐ Zelfde gebleven
- ☐ Slechter geworden

10. Hoe zou u de situatie van uzelf (en het huishouden waarin u zit) momenteel beschrijven? (lees opties voor)

- ☐ Het is moeilijk om het hoofd boven water te houden (soms geen eten of huishuur)
- ☐ Het gaat moeizaam, maar het lukt nog wel
- ☐ Ik heb voldoende om van te leven

11. Welke sector zou volgens u de hoogste prioriteit moeten krijgen van de overheid en het bedrijfsleven om de economie minder afhankelijk te maken van olie en mijnbouw?

- ☐ Landbouw en agro-industrie
- ☐ Toerisme en eco-toerisme
- ☐ ICT en digitale diensten
- ☐ Hernieuwbare energie
- ☐ Bos en natuurgebaseerde economie
- ☐ Logistieke en havenontwikkeling
- ☐ Financiële dienstverlening
- ☐ Creatieve industrie
- ☐ Anders, namelijk.....
- ☐ Weet niet

12. Wat ziet u als het grootste risico voor de ontwikkeling van Suriname in de komende jaren?

- ☐ Corruptie en slecht bestuur
- ☐ Politieke instabiliteit
- ☐ Te grote afhankelijkheid van olie en gas
- ☐ Onvoldoende onderwijs en vaardigheden
- ☐ Klimaatverandering
- ☐ Economische instabiliteit
- ☐ Criminaliteit
- ☐ Vertrek van talent naar het buitenland
- ☐ Anders, namelijk.....
- ☐ Weet niet

13. Hoeveel vertrouwen heeft u dat Suriname toekomstige olie- en gasinkomsten verstandig zal beheren?

- ☐ Geen vertrouwen
- ☐ Weinig vertrouwen
- ☐ Neutraal
- ☐ Redelijk vertrouwen
- ☐ Veel vertrouwen

14. Wat is volgens u de grootste kracht van Suriname voor de toekomst?

- ☐ Natuurlijke hulpbronnen
- ☐ Tropisch regenwoud en biodiversiteit
- ☐ Onze multiculturele bevolking
- ☐ Strategische ligging
- ☐ Veerkracht (overlevingskracht van de bevolking)
- ☐ Creativiteit
- ☐ Democratie en maatschappelijke vrijheid
- ☐ Anders, namelijk.....
- ☐ Geen
- ☐ Weet niet

15. In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen?

	1 Helemaal mee oneens	2 Mee oneens	3 Neutraal	4 Mee eens	5 Helemaal mee eens	6 Weet niet
a) Suriname moet het grootste deel van zijn bossen beschermen, ook als dit sommige economische activiteiten beperkt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Een deel van de toekomstige olie- en gasinkomsten moet worden gespaard voor toekomstige generaties	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Goed bestuur en minder corruptie zijn belangrijker voor de toekomst van Suriname dan nieuwe olie- en gasinkomsten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Investeren in onderwijs is het belangrijkste dat gedaan moet worden voor de toekomst van Suriname	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Ik overweeg om de komende vijf jaar naar het buitenland te vertrekken voor werk, studie of een beter leven	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f) Surinamers moeten voorrang krijgen op buitenlanders bij nieuwe banen en kansen die ontstaan door olie en gas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
g) Ik ben bereid om extra opleidingen/trainingen te volgen als dit mijn kansen op extra inkomsten vergroot	☐	☐	☐	☐	☐	☐
h) De voordelen van olie en gas zullen vooral terechtkomen bij een kleine groep mensen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

16. Welk medium gebruikt u het meest?

- ☐ Krant
- ☐ Televisie
- ☐ Radio
- ☐ Social Media (Facebook, Instagram, etc.)

17. Als u één advies mocht geven aan de leiders van Suriname over de toekomst van het land richting 2050, wat zou dat zijn?

.....

.....

.....

Hartelijk dank voor uw medewerking

Bijlage 3. Grafische weergave van de onderzoeksresultaten Suriname 3.0⁹

⁹ Met dank aan Ginoh Soerodimedjo